(Besluiten aangenomen krachtens titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie)

GEMEENSCHAPPELIJK STANDPUNT VAN DE RAAD
van 19 november 2001
over Rwanda

(2001/799/GBVB)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag betreffende de Europese Unie, inzonderheid op artikel 15,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) De Raad heeft bij Gemeenschappelijk Standpunt 2000/558/GBVB [1] de doelstellingen en prioriteiten van de Europese Unie met betrekking tot Rwanda bepaald.

(2) De Raad heeft bij Gemeenschappelijk Optreden 96/250/GBVB [2] een speciale gezant voor het gebied van de Grote Meren in Afrika benoemd.

(3) Artikel 8 van de partnerschapsovereenkomst tussen de leden van de groep van Staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, ondertekend te Cotonou op 23 juni 2000 [3], voorziet in een politieke dialoog tussen de Europese Unie en alle staten die de overeenkomst ondertekend hebben, ter verwezenlijking van de doelstellingen van de overeenkomst, met name wat betreft vrede, veiligheid en bevordering van een stabiel en democratisch politiek klimaat.

(4) Gemeenschappelijk Standpunt 2000/558/GBVB van 18 september 2000 moet worden herzien in het licht van de ontwikkelingen in Rwanda sinds september 2000,

HEEFT HET VOLGENDE GEMEENSCHAPPELIJK STANDPUNT VASTGESTELD:

Artikel 1

De doelstellingen en prioriteiten van de Europese Unie in haar betrekkingen met Rwanda zijn het aanmoedigen, stimuleren en ondersteunen van het proces van

— herstel na de genocide, en bevordering van nationale verzoening;

— wederopbouw en ontwikkeling;

— bescherming en bevordering van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;

— overgang naar de democratie.

Voorzover de regionale instabiliteit mede de verwezenlijking van deze doelstellingen in gevaar kan brengen, zal de Europese Unie de regering van Rwanda aanmoedigen om, met name via haar buitenlands beleid, bij te dragen aan de totstandbrenging van regionale stabiliteit, zoals de Unie doet met alle andere partijen bij conflicten in de regio.

Artikel 2

De Europese Unie bevestigt dat het bereiken van vooruitgang op de in artikel 1 genoemde terreinen in de eerste plaats de verantwoordelijkheid is van de regering van Rwanda. Om haar inspanningen te ondersteunen en aan te moedigen voert de Europese Unie, met name door toedoen van haar speciale gezant voor het gebied van de Grote Meren in Afrika, een constructieve en kritische politieke dialoog met de regering van Rwanda op basis van de onderstaande bepalingen.

Artikel 3

Met betrekking tot het door de regering van Rwanda in de regio gevoerde buitenlands en veiligheidsbeleid zal de Europese Unie:

a) de Rwandese regering met klem verzoeken de verbintenissen na te komen die zij, met name in Lusaka (juli 1999), Kampala (april 2000) en Harare (december 2000), is aangegaan met het oog op een door onderhandelingen bereikte snelle, vreedzame oplossing van de crisis in de Democratische Republiek Congo (DRC), en zich te houden aan de resoluties van de Veiligheidsraad aangaande de terugtrekking van de buitenlandse troepen uit de DRC, met name aan de resoluties 1304 (2000), 1341 (2001) en 1355 (2001);

b) vasthouden aan het principe dat de in Congo aanwezige Rwandese troepen, en de andere oorlogvoerende partijen, hun verplichtingen uit hoofde van het internationaal humanitair recht en de bescherming van de mensenrechten nakomen;

c) de Rwandese regering verzoeken bij te dragen tot de dialoog en het systematisch streven naar vreedzame oplossingen met de bevoegde autoriteiten van de bij de Congolese en de Burundese crisis betrokken buurlanden.

d) de Rwandese autoriteiten, evenals alle andere partijen bij het conflict, verzoeken naar behoren rekening te houden met de aanbevelingen en de maatregelen die de VN zouden kunnen aannemen ten aanzien van de illegale exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van Congo.

[1] PB L 236 van 20.9.2000, blz. 1.
[2] PB L 87 van 4.4.1996, blz. 1. Gemeenschappelijk optreden laatstelijk gewijzigd bij Gemeenschappelijk Optreden 2000/347/GBVB (PB L 122 van 24.5.2000, blz. 6).
[3] PB L 317 van 15.12.2000, blz. 3.

Artikel 4

Met betrekking tot de situatie in Rwanda, zullen de inspanningen van de Europese Unie gebaseerd zijn op de volgende beginselen:

a) Verzoening en machtsdeling: de Europese Unie moedigt de verzoening tussen alle Rwandezen, binnen en buiten Rwanda, aan en ondersteunt die door middel van een dialoog tussen alle groepen die geweld en genocide verwerpen. Zij brengt in herinnering dat deze dialoog gericht moet zijn op een betere machtsdeling, op democratisering van het land, nationale wederopbouw en bescherming van de minderheden. Met inachtneming van de verantwoordelijkheid die de regering zelf in dezen draagt, onderstreept de Europese Unie niettemin het belang dat zij hecht aan de onafhankelijkheid van optreden en het representatieve karakter van de commissie voor verzoening en nationale eenheid. In dat verband acht de Europese Unie het van belang dat deze commissie over een duidelijk omschreven actieprogramma beschikt dat de Unie eventueel zou kunnen steunen.

b) Democratisering:

— wijst erop dat het politieke evenwicht dat vastgelegd is in de grondwet van Rwanda, in acht genomen moet worden. Zij moedigt de Rwandese regering en de constitutionele en juridische commissie krachtig aan, een nieuwe grondwet op te stellen die het land een vernieuwd institutioneel kader moet verschaffen, te zorgen voor een doeltreffende bescherming van de burgerlijke en politieke rechten van de Rwandezen, voor het behoud van de sociale samenhang en de eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden;

— constateert met voldoening dat er een nationale verkiezingscommissie in het leven is geroepen die in maart 2001 de gemeenteraadsverkiezingen heeft georganiseerd;

— wijst erop dat zij waarde hecht aan de onafhankelijkheid die deze commissie zou moeten hebben met het oog op de geloofwaardigheid van de verkiezingsprocessen, en de autoriteiten verzoeken de onafhankelijkheid van de verkiezingscommissie daadwerkelijk te waarborgen;

— roept de Rwandese regering op een verkiezingsprocedure in te voeren die vrije en eerlijke verkiezingen mogelijk maakt en die borg staat voor het recht van alle Rwandezen en alle sectoren van de samenleving (daarbij inbegrepen de politieke partijen) hun mening kenbaar te maken, voor de vrijheid van meningsuiting en de deelname van de civiele maatschappij aan het publiek debat, en voor de doorzichtigheid van het hele verkiezingsproces en de verkiezingswetgeving;

— spoort de regering van Rwanda aan een tijdschema voor de democratisering op te stellen en op actieve wijze de verschillende verkiezingen voor te bereiden, die vóór het einde van de overgangsperiode in 2003 moeten plaatsvinden;

— moedigt de regering van Rwanda aan de bevoegdheden, het gezag en de middelen van de verkozen plaatselijke autoriteiten te blijven versterken zodat de plaatselijke bevolking kan deelnemen aan het politieke proces en het ontwikkelingsproces, en blijft bereid die processen met passende maatregelen te steunen, alsmede haar steun aan het in mei 2000 door de regering ingezette decentralisatieproces te continueren.

c) Rechtssysteem en „GACACA"-rechtspleging (participerende rechtspleging gebaseerd op gewoonterecht): de Europese Unie:

— erkent de constructieve rol die het „GACACA"-systeem zal kunnen spelen bij de afwikkeling van de gevolgen van de genocide van 1994, met name voor een spoedigere berechting van de personen die van deelname aan de genocide worden verdacht en nog in hechtenis worden gehouden;

— onderstreept de noodzaak het „GACACA"-systeem zo snel mogelijk toepassing te doen vinden, met inachtneming van de fundamentele rechten van alle betrokken partijen;

— moedigt de regering van Rwanda en het Hooggerechtshof aan erop toe te zien dat de „GACACA"-rechtspleging geschiedt in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen;

— moedigt tevens de „GACACA"-rechters aan om als algemeen werkbeginsel clementie te betrachten, en de door de wet gegarandeerde rechten van de verdachten, met name inzake verdediging en beroep, en van de burgerlijke partijen veilig te stellen;

— moedigt voorts de Rwandese regering aan zich ervan te verzekeren dat alle maatregelen betreffende een behoorlijke „GACACA"-rechtspleging genomen worden, met name wat betreft de gerechtelijke procedure voor dit soort rechtbanken;

— blijft samen met andere partners van de Rwandese regering en op een gecoördineerde wijze de volgens bovenstaande beginselen toegepaste „GACACA"-rechtspleging ondersteunen;

— moedigt de Rwandese autoriteiten aan de bevolking in het algemeen en de overlevenden van de genocide in het bijzonder voor te lichten over de noodzaak die beginselen te aanvaarden, teneinde zowel het probleem van de straffeloosheid aan te pakken als een pragmatische oplossing te vinden voor het zeer zorgwekkende probleem van een grote gevangenisbevolking die op berechting wacht onder precaire detentieomstandigheden;

— beweegt de regering van Rwanda ertoe zich verder in te zetten voor de vermindering van de gevangenisbevolking (in het bijzonder kwetsbare groepen zoals ouderen, invaliden, zieken, minderjarigen en personen die op het moment van hun arrestatie minderjarig waren) en door te gaan met haar voorlichtingscampagne en daarbij met name vaart te zetten achter de uitvoering van haar in 1998 aangekondigde besluit om gevangenen vrij te laten voor wie geen, of onvolledige, dossiers zijn opgesteld;

— constateert in dit verband met tevredenheid dat gerechtelijke vooronderzoeken van de „GACACA" het mogelijk hebben gemaakt een aantal gevangenen van wie geen dossier bestond, in vrijheid te stellen;

— steunt de werkzaamheden van het internationaal tribunaal te Arusha, mede door opnieuw te trachten alle staten ertoe te bewegen om alle personen die zijn aangeklaagd wegens genocide en andere ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht aan het tribunaal over te dragen. De Unie streeft naar volgehouden verbetering van de administratieve doeltreffendheid van het tribunaal;

— moedigt de regering van Rwanda aan zich volledig te houden aan haar verplichtingen krachtens het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, en de andere internationale waarborgen betreffende de doodstraf te honoreren, en spoort haar ten zeerste aan om afschaffing van de doodstraf te overwegen.

d) Dorpsontwikkelingsbeleid: de Europese Unie:

— moedigt de regering van Rwanda aan haar kritische beraad daarover voort te zetten;

— constateert met belangstelling dat de Rwandese regering deze aangelegenheid nu in het verband plaatst van haar strategisch programma ter bestrijding van armoede.

e) Mensenrechten: de Europese Unie:

— betreurt het feit dat het mandaat van de speciale vertegenwoordiger van de Commissie voor de rechten van de mens van de Verenigde Naties niet is verlengd;

— moedigt de Rwandese regering evenwel aan haar samenwerking met de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten voort te zetten;

— roept de regering van Rwanda op de mensenrechten van alle Rwandezen te bevorderen en daadwerkelijk te beschermen, met name door het garanderen van het onafhankelijk en doeltreffend functioneren van de nationale mensenrechtencommissie en door het optreden van de in Rwanda actieve organisaties voor de bescherming van de mensenrechten te vergemakkelijken;

— moedigt de nationale mensenrechtencommissie aan te blijven samenwerken met de betrokken NGO's, haar activiteiten te intensiveren en de uitvoering van haar actieprogramma waaraan de Europese Unie een bijdrage levert, te bespoedigen.

f) Samenwerking en economische en sociale ontwikkeling: de Europese Unie onderstreept het nieuwe verband tussen een goede uitvoering van het strategisch programma voor de bestrijding van armoede en de voortzetting van de inspanningen van de Rwandese regering om weer vrede te stichten en veiligheid te scheppen in de regio, met name in de DRC, en het proces van verzoening en democratisering in Rwanda te consolideren.

De Europese Unie constateert dat er, om veiligheidsredenen vanuit Rwandees standpunt, nog steeds Rwandese troepen in Congo aanwezig zijn en dringt er dan ook bij de Rwandese regering op aan een gebaar te maken om het conflict in Congo, in overeenstemming met de akkoorden van Lusaka en Kampala en conform de desbetreffende resoluties van de Veiligheidsraad, vooral resolutie 1304, op vreedzame wijze te regelen, hetgeen, na een uitvoerig onderzoek door de bevoegde instanties, de kwaliteit van de samenwerking tussen de Europese Unie en Rwanda ten goede zou kunnen komen.

g) Reïntegratie in de Rwandese maatschappij van de overlevenden van de genocide, gedemobiliseerde militairen en alle andere ontheemden: de Europese Unie bevordert en steunt de inspanningen van de regering van Rwanda om dat proces te vergemakkelijken, met name door samenwerking met de internationale organisaties op dit terrein. De Europese Unie is er met name toe bereid, steun te verlenen aan de demobilisatie van het Rwandese leger en aan een plan van ontwapening, demobilisatie, reïntegratie en repatriëring van de negatieve krachten (ex-FAR en Interahamwe).

De Europese Unie is ervan overtuigd dat ontwapening van de gewapende Rwandese groepen die zich in de DRC hebben teruggetrokken, evenmin als van de andere gewapende groepen, met geweld bereikt kan worden, maar integendeel op basis van vrijwilligheid en door een stimulerende werking in het kader van politieke verbintenissen tussen de betrokken landen moet gebeuren. Juist om die reden eist de Unie dat alle landen in de regio ervan afzien die groepen militair te steunen. Zij staat positief tegenover de door de Rwandese regering opgestelde programma's voor de reïntegratie van de vluchtelingen die weer naar het land terugkeren en dringt er bij de regering van Rwanda op aan deze programma's verder uit te breiden om, met name in het kader van de bij het akkoord van Lusaka vastgestelde ontwapenings-, demobilisatie-, reïntegratie- en repatriëringsoperaties, te zorgen voor een veilige opvang van alle rebellen die niet bij de genocide of bij oorlogsmisdaden betrokken zijn.

Artikel 5

De Raad neemt er nota van dat de Commissie voornemens is zich bij haar optreden te laten leiden door de doelstellingen en de prioriteiten van dit gemeenschappelijk standpunt, en hiertoe waar nodig passende communautaire maatregelen te nemen.

Artikel 6

Bij de uitvoering van dit gemeenschappelijk standpunt zal de Europese Unie nauw samenwerken met de Verenigde Naties, de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid en andere betrokken organisaties.

Artikel 7

De uitvoering van dit gemeenschappelijk standpunt wordt regelmatig beoordeeld. Het wordt binnen 12 maanden opnieuw bezien.

Artikel 8

Dit gemeenschappelijk standpunt komt in de plaats van Gemeenschappelijk Standpunt 2000/558/GBVB.

Artikel 9

Dit gemeenschappelijk standpunt wordt van kracht op de dag waarop het wordt aangenomen.

Artikel 10

Dit gemeenschappelijk standpunt wordt bekendgemaakt in het Publicatieblad.

Gedaan te Brussel, 19 november 2001.

Voor de Raad
De voorzitter
L. MICHEL